

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКАМИ
НАВЧАННЯ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ
СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З
ВИКОРИСТАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ**

Виконав: здобувач 2-го курсу, групи СО (МЛ) -2 м
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
ОП «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)»

Кричфалушій Р.І.

Форма навчання: денна

Науковий керівник: д. філософії, ст викладач Кравченко Т.М.

Рецензент: д. психол.наук, професор кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
Олександренко К.В.

Висновок кафедри про магістерську роботу

Магістерська робота розглянута. Здобувач Кричфалушій Р.І.

допущений до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2022 року

Мукачево – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У МУЛЬТИМЕДІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	7
1.1. Сутність іншомовної комунікативної компетентності школярів у мультимедійному освітньому просторі	7
1.2. Підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі	Error! Bookmark not defined.
1.3. Особливості пізнавальної діяльності дітей старшого шкільного віку під час вивчення іноземної мови	Error! Bookmark not defined.
Висновки до розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У МУЛЬТИМЕДІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	Error! Bookmark not defined.
2.1. Мета, завдання та принципи формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі	Error! Bookmark not defined.
2.2. Methodика формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі	Error! Bookmark not defined.
2.3. Сукупність вправ для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі	Error! Bookmark not defined.
2.4. Експериментальна перевірка ефективності методики формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі	Error! Bookmark not defined.

Висновки до розділу.....	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ...	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство характеризується інтенсивним розвитком науки та техніки, створенням нових інформаційних технологій, розширенням обсягу міжкультурної комунікації, що істотно впливає на всі сфери людської діяльності, зокрема й освіту. Високі темпи оновлення знань, розвиток мережі Інтернет та засобів комунікації розширюють інформаційне поле, тому школа вже не є єдиним ресурсом для здобуття знань. У таких умовах однією з ключових проблем сучасної лінгводидактики, методики викладання іноземних мов є формування комунікативної компетентності, що забезпечує можливість участі полілінгвальної та полікультурної особистості у міжкультурній комунікації.

У сучасних умовах міжкультурна комунікація не може розглядатися у відриві від інформаційного простору як складової частини сучасної полікультури. Освітня система набуває нових характеристик і властивостей мультимедійного освітнього простору.

Проблема використання мультимедійних засобів під час навчання іноземної мови розглядалася з різних аспектів зокрема, визначено: підходи до використанню потенціалу мультимедійних технологій у полікультурному контексті (Н. Дячук, А. Джужа, Ю. Захарова, Р. Кравець та ін.), особливості застосування мультимедійних технологій у мовній освіті (Т. Полонська, Г. Редько, М. Сідун та ін.), роль та місце мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов (І. Ставицька, Б. Адамсон (B. Adamson), А. Девіс (A. Davies), С. Елдер (C. Elder)), лінгводидактичний потенціал мультимедійного освітнього простору (О. Коневщинська, Л. Романенко, І. Никифорова (I. Nykyforenko), І. Холод та ін.), що дає змогу окреслити початок формування концептуальних

положень у сфері розвитку мультимедійно опосередкованого полілінгвальної та полікультурної освіти у межах нової освітньої парадигми.

Сучасний мультимедійний освітній простір насичений технічними засобами навчання, які володіють значним потенціалом. Донині накопичено досвід двох десятиліть застосування мультимедійних засобів у навчанні іноземної мови в основній загальній освіті, що вимагає, з одного боку, узагальнення, а з іншого – розвитку та реалізації нових можливостей підвищення якості навчання іноземної мови у загальноосвітній школі. Накопичений досвід та методичний арсенал не реалізується повністю, оскільки не отримали свого теоретичного узагальнення.

Актуальність цієї проблеми, її недостатня теоретична та практична розробленість стала основою визначення теми магістерського дослідження: **«Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи у мультимедійному освітньому просторі».**

Об'єкт дослідження: іншомовна підготовка учнів старшої школи.

Предмет дослідження: зміст, методи та прийоми формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі.

Мета дослідження – проаналізувати доцільність, розробити та експериментально перевірити методику формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі.

Відповідно до мети визначено **завдання** магістерського дослідження:

1. На основі аналізу наукових джерел визначити поняття іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі.
2. Розглянути мультимедійний освітній простір під час навчання іноземної мови в загальноосвітній школі як інструмент формування іншомовної комунікативної компетентності старшокласників.

3. Розробити методика формування іншомовної комунікативної компетентності старшокласників з метою їхнього ефективного спілкування в умовах мультимедійно опосередкованої міжкультурної комунікації.

4. Впровадити в освітній процес загальноосвітньої школи розроблену методика для поетапного формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи у мультимедійному освітньому просторі.

Методи дослідження. Відповідно до предмета, мети і завдань наукового пошуку використовувався комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, зокрема: загальнонаукові – аналіз та інтерпретація вітчизняної та закордонної філософської, нормативної, психолого-педагогічної, лінгводидактичної та методичної літератури з проблеми дослідження; емпіричні – спостереження за навчально-виховним процесом, тести, опитування, анкетування, бесіди зі учнями; математичні методи – кількісний і якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що розглянуто мультимедійний освітній простір як можливе середовище формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи під час вивчення іноземної мови.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що отримані результати можна використовувати як матеріал для занять з англійської мови у старших класах з метою формування іншомовної комунікативної компетентності учнів, а також створено банк мультимедійних ресурсів та автентичних матеріалів для збагачення освітнього процесу у вивченні іноземної мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на II Міжнародній науково-практичній конференції: Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів (12-13 травня 2022 р., м. Мукачєво, МДУ); на засіданнях кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачєвського державного університету, де виконувалася робота.

Структура та обсяг магістерського дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, переліку джерел посилання (73 найменування, з них 22 закордонних видань). Повний обсяг магістерської роботи складає 80 сторінок, з них – 70 сторінок основного тексту. Робота ілюстрована 5 таблицями та 17 рисунками.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Інтенсивне становлення нової парадигми іншомовної вітчизняної освіти в останні роки суттєво змінює статус іноземної мови як шкільного предмета. У зв'язку з цим очевидна необхідність ретельного розгляду його соціальної та дидактичної суті, вивчення специфіки міжкультурної комунікації у сфері навчання іноземної мови у загальноосвітній школі. Відтак, виникають нові вимоги до організації освітнього процесу, його змісту та методики викладання. Напрями пошуків у сфері розробки методики формування іншомовної комунікативної компетентності старшокласників детерміновано новими стратегічними орієнтирами модернізації вітчизняної освіти.

Проведене дослідження підтвердило важливість вирішення на етапі розвитку мовної освіти актуальної методичної проблеми – виявлення теоретичних закономірностей процесу формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі.

На основі проведеного теоретичного дослідження іншомовну комунікативну компетентність учнів старшої школи розглянуто як інтегровану здатність полілінгвальної та полікультурної особистості учня до ефективного здійснення іншомовного спілкування в умовах мультимедійно опосередкованої міжкультурної комунікації, спрямованої на саморозвиток її учасників шляхом свідомого та активного набуття нового соціального досвіду.

2. На основі аналізу науково-методичної літератури встановлено, що основними характеристиками мультимедійного освітнього простору під час навчання іноземної мови в загальноосвітній школі є: орієнтація на гуманістичні цінності; забезпечення відкритості змісту іншомовної освіти інноваційним соціокультурним процесам; формування уявлень щодо цілісності полікультурного світу; відповідність умовам інформаційного суспільства, де

для особистості актуальні не лише якість та кількість інформації, а й ціннісні орієнтири її відбору та систематизації з урахуванням потреб особистісного розвитку; розгляд учасників мультимедійно опосередкованої міжкультурної комунікації як носіїв певної культури та освітніх цінностей; розвиток мислення, пізнавальних та творчих здібностей учнів старшої школи в умовах мультимедійно опосередкованої міжкультурної комунікації; створення умов для саморозвитку та самореалізації суб'єктів освітнього процесу.

Шляхом вивчення психолого-педагогічних особливостей учнів старшого шкільного віку (11 клас), встановлено параметри побудови освітнього процесу з формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі. Вони охоплюють необхідність відповідності змісту навчання потребам та інтересам дітей цієї вікової категорії; наявність комунікативної спрямованості пізнавальної діяльності з активним використанням проблемно-евристичних, проєктних методів навчання; обов'язковість застосування групових та колективних форм організації навчальної діяльності, а також наявність умов для вияву та розвитку самостійності учнів, інтеграції сучасних комп'ютерних технологій в освітній процес, створення позитивного емоційного фону та ситуації успіху.

3. Розроблено методику формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі. Її реалізація здійснювалася у п'ять етапів, на кожному з яких використовуються мультимедійні засоби навчання, міра інтеграції яких до освітнього процесу зростає поступально від етапу до етапу (базовий, замінний, конструктивний, комунікативний, інноваційний рівні); змінюється зміст навчання, характер діяльності учасників освітнього процесу, рівень їхньої активності та самостійності. Розроблена у межах магістерського дослідження методика забезпечує: визначення логіки побудови освітнього процесу з формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі; вибір адекватних засобів навчання та критеріального апарату; побудова траєкторії освоєння необхідних знань, умінь і

навичок старшокласників, рухаючись від одного рівня складності до іншого, чітко демонструючи вектор їхнього подальшого розвитку; контроль над процесом формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі; формування у школярів старшого шкільного віку вміння вчитися – ставити цілі, планувати та організовувати власну навчальну діяльність із використанням мультимедійних засобів навчання; підтримувати та стимулювати навчальну мотивацію, заохочувати активність та самостійність, розширювати можливості навчання та самонавчання у мультимедійному освітньому просторі; створити умови для індивідуалізації навчання та успішної адаптації полікультурної полілінгвальної особистості у сучасному суспільстві.

4. Практична реалізація методики формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі здійснювалася в межах експериментального навчання, у якому взяло участь 51 учень загальноосвітньої школи № 13 м. Мукачево.

Результати підсумкового зрізу засвідчили позитивну динаміку сформованості іншомовної компетентності учнів старшої школи за визначеними критеріями в ЕГ. Кількість учнів ЕГ, які знаходяться на високому рівні збільшилася на 12 %, а в КГ – лише на 3,84 %; за достатнім рівнем також відбулося збільшення учнів: в ЕГ на 20 %, а в КГ – на 3,85 %. За показниками задовільного та низького рівнів відбулося зменшення учнів в обох групах: за показниками задовільного рівня в ЕГ зменшилася кількість учнів на 24 %, а в КГ – на 3,82 %; за показниками низького рівня зменшення в ЕГ відбулося на 8 %, а в КГ – на 3,84 %. Результати діагностики сформованості іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі, оброблені методом математичної статистики, свідчать що відмінність одержаних результатів вхідного та підсумкового зрізів у КГ та ЕГ є наслідком впровадження методики формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в мультимедійному освітньому просторі,

а не впливом випадкових чинників, що доводить ефективність розробленої у межах магістерського дослідження методики.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>